

Sveriges Hamnar
Box 5384
102 49 Stockholm

Ang. Monsunens grundstötning utanför Tjörn den 11 januari 2010

Transportstyrelsen har fått er skrivelse med frågor om tillvägagångssätt och följer för innehavare av den hamn som ett fartyg i nöd tas in till.

Som ni också nämner i skrivelsen följer vissa förändringar i regelverket till följd av direktiv 2009/17/EG, som ska vara införlivat i svensk lagstiftning senast den 30 november 2010. Ni har dock efterfrågat svar utifrån gällande rätt idag och det är också med utgångspunkt från dagens reglering som Transportstyrelsen har formulerat nedanstående svar.

1. Vilka myndigheter, utöver Transportstyrelsen, kan fatta beslut om att ett fartyg i nöd ska tas in till en viss hamn?

När det gäller att beordra ett fartyg till en skyddad plats torde detta normalt sett ske med stöd av 7 kap. 5 § lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg (LÅFF), vilket innebär att det är *Transportstyrelsen* som fattar beslutet.

Enligt 7 kap. 3 § förordningen (1980:789) om åtgärder mot förorening från fartyg (FÅFF) får dock ett sådant beslut meddelas av *Kustbevakningen*, om Transportstyrelsens beslut inte kan avvaktas med hänsyn till att det behövs snara åtgärder för att förebygga, begränsa eller bekämpa föroreningar.

Enligt 6 kap. 2 § lagen (2003:778) om skydd mot olyckor (LSO) får en *räddningsledare* under vissa förutsättningar göra ingrepp i annans rätt. *Kustbevakningen* ansvarar för sjöräddningsinsatser och *Sjöfartsverket* för sjöräddningsinsatser. Enligt sista stycket får beslut enligt 7 kap. 5 § LÅFF fattas med stöd av 6 kap. 2 § LSO endast om Transportstyrelsens beslut inte kan avvaktas.

2. Vilken myndighet/instans tar kontakt med hamninnehavaren?

Enligt 7 kap. 6 § tredje stycket FÅFF ska den beslutande myndigheten, när ett beslut har meddelats med stöd av bl.a. 7 kap. 5 § 1, 2, 5 eller 7 LÅFF, även underrätta berörda hamnar.

3. Kan hamninnehavaren vägra att ta emot fartyget?

När Sjöfartsverket utför sjöräddning och Kustbevakningen utför miljöräddning, finns det möjlighet att tvinga in fartyg i hamn enligt bestämmelserna i LSO om att göra ingrepp i annans rätt. Om Sjöfartsverket eller Kustbevakningen leder operationen är hamninnehavaren enligt Transportstyrelsens mening skyldig att ta emot fartyget.

Transportstyrelsen kan som nämnts ovan fatta beslut enligt 7 kap. 5 § LÅFF om åtgärder mot ett fartyg som riskerar att förorena. Det kan finnas behov av att t.ex. föra fartyget till en hamn. Om en hamninnehavare skulle neka till detta, blir Transportstyrelsen i princip bundna av detta beslut. Det här är ett rättsligt problem som skulle kunna leda till att erforderligt skydd för liv, egendom och den marina miljön inte kan ges. I praktiken är det dock inte ett ofta förekommande problem utan en lämplig lösning brukar kunna tas fram i samförstånd.

Notera gärna att den här frågan anses som något oklar och att den togs upp i den utredning som 2006 överlämnades av Sjöfartsverket och Kustbevakningen till Försvarsdepartementet för vidare utredning.¹

4. Kan hamninnehavaren räkna med ersättning för kostnader och skador till följd av att hamnen har tagit emot fartyget?

Ersättningsfrågor i samband med mottagande av fartyg i nöd regleras inte särskilt idag. Det finns bestämmelser i 10 kap. sjölagen (1994:1009) om ersättning från skadevällaren i samband med utsläpp av olja. I övrigt får skadeståndslagen (1972:207) tillämpas. Frågor om det skadeståndsrättsliga regelverket hör inte till Transportstyrelsens område utan hanteras i första hand av Justitiedepartementet.

Det kan nämnas att den nya artikeln 20c i direktiv 2009/17/EG tar upp frågan om ersättning. Direktivet erbjuder emellertid inte någon klar lösning på frågan om vem som ska bära kostnaden vid ekonomisk förlust när någon har tagit emot ett fartyg i nöd. Förhoppningsvis kommer dock införlivandet av direktivet att medföra en möjlighet att ändra svensk rätt så att privaträttsliga objekt såsom hamnar kan förvänta sig ersättning för eventuella materiella skador.

Anna Törnqvist
Tjf. sjöfartsdirektör

¹ SOU 2009:90 s. 145.